

Adam Świątek

Rusin z polską duszą

Platon Kostecki
(1832-1908)

*Jako Trojca, tak jedyna
Polpiera, Rus' i Łytwa!*

Adam Świątek

Rusin z polską duszą

Platon Kostecki
(1832-1908)

*Jako Trojca, tak jedyna
Polsera, Rus' i Lytwa!*

Rusin z polską duszą

Tom 9

Adam Świątek

Rusin z polską duszą

PLATON KOSTECKI (1832-1908)

Kraków 2023

Adam Świątek
Uniwersytet Jagielloński, Kraków
ID <https://orcid.org/0000-0003-4256-3496>
✉ adam.swiatek@uj.edu.pl

© Copyright by Adam Świątek, 2023

Recenzenci
dr doc. Marian Mudryj, dr hab. Andrzej A. Zięba

Redaktor naukowy serii
dr Adam Świątek

Opracowanie redakcyjne
Marta Stęplewska-Przybyłowicz

Skład
Małgorzata Manterys-Rachwał

Projekt okładki
Paweł Sepielak

ISBN 978-83-8138-846-7 (druk)
ISBN 978-83-8138-948-8 (PDF)
<https://doi.org/10.12797/9788381389488>

Na okładce wykorzystano portret Platona Kosteckiego opublikowany w „Tygodniku Ilustrowanym” po jubileuszu 30-lecia pracy dziennikarskiej (1888, nr 267 z 11 II, s. 92) oraz fragment wiersza *Nasza mołytna* z autografu Platona Kosteckiego darowanego 1876 r. Teofilowi Lenartowiczowi (BN PAN/PAU, rkps 2029 (MF 471), k. 143-144).

Publikacja dofinansowana ze środków Wydziału Historycznego
Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
<https://akademicka.pl>

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Stan badań.....	17
Problem źródeł	24
Struktura, charakter i cele pracy	33
Nazwy własne i zasady transkrypcji.....	38
Podziękowania.....	41
Rozdział I. Dzieciństwo i młodość.....	45
Przodkowie	45
Więckowice.....	49
Zahoczewie	50
Gimnazjum w Samborze	53
Kursy filozoficzne w Przemyśle	56
Studia prawnicze na Uniwersytecie Lwowskim i pierwsze próby literackie.....	62
Rozdział II. Poszukiwania drogi życiowej.....	67
Praca w „Nowinach” u Jana Dobrzańskiego.....	67
Redaktor „Zorii Hałyckiej”	71
Twórczość Kosteckiego na łamach „Zorii Hałyckiej”	79
Ustąpienie z redakcji „Zorii Hałyckiej”	86
Wsparcie ze strony Mieczysława Romanowskiego	87
Praca przy <i>Bibliotece Polskiej</i> Kazimierza Józefa Turowskiego	90
Pobyt u Pawlikowskich w Medyce	95
Rozdział III. Stabilizacja	101
W „Przeglądzie Powszechnym”.....	102
Konflikt z Bohdanem Dziedzickim	103
Reakcja na recenzję Kosteckiego.....	109
Artykuł o Uniwersytecie Lwowskim i jego konsekwencje.....	113
Adresy do Wiednia	118
Przesłuchania Kosteckiego	122

Twórczość literacka Kosteckiego w oczekiwaniu na wyrok	124
<i>Nasza mołytwa</i>	127
Rozprawa sądowa.....	129
<i>Poezyi</i>	132
Zatrudnienie przez Jana Dobrzańskiego.....	134
Praca redaktora	137
Rozdział IV. Polityka	147
Powstanie styczniowe	147
Odwilż	151
Rezolucja galicyjska a reorientacja „Gazety Narodowej”	160
Powstanie w Boce Kotorskiej.....	164
Sprawy szkolne	168
Wybory w Galicji	171
Rozdział V. Kwestia ruska	175
Aktywność na polu literatury ruskiej w latach 60. XIX wieku.....	175
Ruski teatr	178
<i>W sprawie ruskiej</i>	180
Zjazd Słowiański w Moskwie w 1867 roku.....	183
Z okazji świąt	190
Kwestia ruska w latach 70. XIX wieku.....	191
„Gazeta Narodowa” a sprawa ruska w świetle prasy rosyjskiej i polskiej	197
Rozdział VI. Krytyka.....	199
Recenzje teatralne i muzyczne	199
Recenzje wystaw.....	208
Recenzje wydawnicze	226
Rozdział VII. Towarzystwa	237
Stowarzyszenie Młodzieży Handlowej	237
Stowarzyszenie Katolickich Rękodzielników „Skała”	239
Stowarzyszenie Młodzieży Czeladniczej ku Nauce i Rozrywce „Gwiazda”	242
Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”	244
Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych	250
Towarzystwo Naukowo-Literackie	252
Towarzystwo Przyjaciół Sceny Narodowej	253
Towarzystwo Opieki Narodowej	254
Koło Literacko-Artystyczne	256
Towarzystwo Dziennikarzy Polskich.....	261
Aktywność w innych stowarzyszeniach galicyjskich	269
Rozdział VIII. Jubileusze i upamiętnienia	275
Józef Ignacy Kraszewski	276
Stanisław Moniuszko	282

Aleksander Fredro	284
Seweryn Goszczyński	285
Mieczysław Darowski	287
Henryk Wieniawski	290
Jan Nepomucen Kamiński	291
Henryk Strzelecki	293
Ernest Rossi	295
Henryk Siemiradzki	296
Nikodem Biernacki	298
Józef Bohdan Zaleski	299
Jadwiga Łuszczewska „Deotyma”	300
Emanuel Tonner	302
Oktaw Pietruski	304
Michał Bałucki	305
Józef Nowakowski	307
Jan Dobrzański	309
Tadeusz Rutowski	311
Jan Zachariasiewicz	312
Jan Matejko	314
Franciszek i Seweryna Duchinińscy	318
Aureli Urbański	322
Teofil Lenartowicz	323
Kornel Ujejski	329
Władysław Bełza	332
Jubileusze, spotkania i pożegnania	334
Rozdział IX. Rocznice historyczne	345
Jubileusz 300-lecia unii lubelskiej w 1869 roku	345
Rocznice powstania listopadowego	353
Rocznice powstania styczniowego	358
Obchody wiktorii wiedeńskiej w 1883 roku	361
Obchody ku czci bł. Jana z Dukli w 1884 roku	366
Rocznice Konstytucji 3 maja	367
Rocznica insurekcji kościuszkowskiej w 1894 roku z Powszechną Wystawą Krajową w tle	372
Rozdział X. Podróże	377
Kraków	378
Czerniowce	379
Brody	380
Welehrad	382
Pokucie	385
Wielkopolska	390
Wjazd w góry i do galicyjskich uzdrowisk	393

Rozdział XI. Życie prywatne	397
Rodzina	397
Przysposobione dzieci Kosteckiego	399
Filantropia.....	403
Spotkania towarzyskie, śluby i pogrzeby.....	404
Śmierć Marii i Platona Kosteckich.....	408
Grobowiec.....	411
Rozdział XII. Odbiór i pamięć.....	413
Legenda jednego wiersza	413
Hiszpańska nagroda	421
Krytyczne opinie o poezji Kosteckiego	427
Jubileusze Kosteckiego	432
Pamięć polska	437
Pamięć ukraińska	439
Idea Platona Kosteckiego w międzywojniu	442
Epilog.....	444
Podsumowanie	447
Aneks. Wykaz tekstów Platona Kosteckiego.....	453
Bibliografia.....	467
Wykaz ilustracji.....	501
Indeks osobowy	505
Summary. A Ruthenian with a Polish Soul: Platon Kosteki (1832-1908)	523

WYKAZ SKRÓTÓW

AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych
AN PAN i PAU	– Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie
ANK	– Archiwum Narodowe w Krakowie
b.m.	– brak miejsca
b.m.d.	– brak miejsca i daty
b.p.	– brak paginacji
BCzart.	– Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie
BJ	– Biblioteka Jagiellońska
Bl.	– <i>Blätter</i> (arkusz)
BN	– Biblioteka Narodowa
BN PAN/PAU	– Biblioteka Naukowa PAN/PAU
BPP	– Biblioteka Polska w Paryżu
c.k.	– cesarsko-królewski
cz.	– część
hr.	– hrabia
inc.	– incipit
k.	– karta, arkusz
ks.	– ksiądz
DJM	– Dom Jana Matejki
MF	– mikrofilm
MNK	– Muzeum Narodowe w Krakowie
MNW	– Muzeum Narodowe w Warszawie
nr	– numer
OeStA/HHStA	– Österreichisches Staatsarchiv / Haus-, Hof- und Staatsarchiv (Archiwum Domu, Dworu i Państwa w Austriackim Archiwum Państwowym)
PSB	– <i>Polski słownik biograficzny</i>
R.	– rocznik
rkps	– rękopis
s.	– strona, stronica
SGKP	– <i>Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich</i>
sygn.	– sygnatura

t.	– tom
z.	– zeszyt
zesp.	– zespół
złr	– złoty reński
ZNiO	– Zakład Narodowy im. Ossolinskiх we Wrocławiu
ДАЛО	– Державний архів Львівської області (Państwowe Archiwum Obwodu Lwowskiego)
ІЛ	– Інститут літератури ім. Тараса Г. Шевченка Національної академії наук України (Instytut Literatury im. Tarasa Szewczenki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy)
<i>Кореспонденция</i>	– <i>Збірник фільмольогічної секції Наукового товариства імені Шевченка</i> , т. 7-8: <i>Кореспонденция Якова Головацького в літах 1850-62</i> , вид. К. Студинський, Львів 1905.
ЛННБУ	– Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника (Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. Wasyla Stefanyka)
од. зб.	– одиниця зберігання (jednostka archiwalna)
о/н.	– окремі надходження (sygnatura akcesyjna)
оп.	– опис (opis)
п.	– папка (teczka)
спр.	– справа (sprawa)
ф.	– фонд (zespół)
ЦДІАЛ	– Центральний державний історичний архів України, м. Львів (Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie)

WSTĘP

W środę, 18 stycznia 1888 roku, w wigilię święta Jordanu, udekorowana sala Kasyna Mieszczańskiego przy ul. Akademickiej we Lwowie już od godziny 12.30 wypełniona była po brzegi. Wśród zebranych gości znaleźli się m.in. prezydent miasta Edmund Mochnacki, redaktor „Gazety Narodowej” Władysław Zajączkowski, poseł na Sejm Krajowy i zarazem redaktor „Nowej Reformy” Tadeusz Romanowicz, redaktor „Dziennika Polskiego” Kazimierz Ostaszewski-Barański i inne znamienite postacie galicyjskiego życia społecznego. Gdy na zegarach wybiła godzina 13.00, w sali zjawił się główny bohater tego spotkania, obchodzący jubileusz 30-lecia pracy dziennikarskiej Platon Kostecki. Wprowadzający go władarz miasta wygłosił przemowę, w której podkreślał zasługi jubilata położone na niwie dziennikarskiej i znaczenie walki, którą publicysta podejmował piórem w swoim życiu. Wychwalał przy tym „orli polot myśli i ducha” Kosteckiego, a kończąc swą wypowiedź, zaznaczył, że stanowi on wzór cnót obywatelskich i patriotyzmu. Mochnacki w imieniu zgromadzonych przekazał kosztowny zegarek z wygrawerowanymi Orłem, Pogonią i św. Archaniołem Michałem oraz dedykacją: „Platonowi Kosteckiemu w 30tą rocznicę pracy na polu dziennikarstwa narodowego, rodacy d. 18. stycznia 1888”¹.

Poniżej wyryto pierwszą zwrotkę najsłynniejszego wiersza Kosteckiego – *Naszej mołytwy* – podkreślającego jedność Polski, Rusi i Litwy. Wzruszony jubilat podziękował, a następnie przypomniał słowa swojego ojca, że „są trzy potęgi – Bóg, ojczyzna i rodzina”². Jak podkreślał, tymi wartościami starał się kierować w swoim życiu. Dodał: „Naród i tylko naród, tylko dobro ojczyzny mojem hasłem”³. Pełen

¹ „Gazeta Narodowa” 1888, nr 15 z 19 I, s. 3.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

wzruszenia dziękował „rodakom i rodaczkom”, po czym, rozczulając się nad podarowanym mu zegarkiem, wyjaśniał genezę wiersza, dzięki któremu on sam zapisał się w historii:

I jest na tym zegarku wypisaną moja *Mołytwa*. Zeszła na mnie ta pieśń, jak objawienie Boże – na klęczkach, ze łzami ją przepisałem tylko. – Spełni się ta pieśń, jak wszystko, co czysta, wolna od nienawiści wiara zapowiada!⁴

Później wygłaszali lauda kolejni przyjaciele Kosteckiego: redaktor Tadeusz Romanowicz i weteran powstania listopadowego Mieczysław Darowski. Po ich przemowach wystąpiły trzy dziewczynki w strojach ludowych: krakowskim, ruskim i litewskim. Z przejęciem wyrecytowały strofy najśłynniejszego wiersza Kosteckiego. Brzmiał on tak:

Wo imia Otca i Syna –
To nasza mołytwa:
Jako Trojca, tak jedyna
Polszcza, Ruś i Łytwa

Świtiat krowiu pobratani
Try rody welyki,
Jak trojświcznik na Jordani
U rukach władyki.

Jadnakowo tużno, sumno
Połem piśń ich płyne,
I częła ich w bolu dumno
Hładiat w nebo syne.

Jedna w Boha Korolewa
Mołyt sia za namy
Z Czenstochowy, Poczajewa
I z nad Ostroj Bramy.

Jednow my żyjem nadijew,
Wspólnaja nam sława,
Wsim zarówno myłj Kijew,
Wilno i Warszawa.

1. Maryla Wolska w stroju ukraińskim, Kazimiera Winnicka w stroju krakowskim i Jadwiga Zielonczanka w stroju litewskim na jubileuszu Platona Kosteckiego

⁴ *Ibidem.*

Hej, krakowski dzwonią dzwony –
Świtom hołos czuty –
Z hrobów klęczyt Jahajlony,
Piasty, Korybuty:

„Wo imia Otca i Syna –
To nasza mołyтва –
Jako Trojca, tak jedyna
Polszcza, Ruś i Łytwa!”⁵

Po deklamacji Kosteczki ucałował dziewczęta, a następnie, dziękując, wygłosił nowo napisany utwór *Trzy nadzieje*⁶, w którym opisywał swoją ojczyznę, tytułowe Koronę, Litwę i Ruś. Warto zwrócić uwagę, że tę Ruś rozumiał poeta szeroko, obejmując obszary zarówno znajdujące się w obrębie Austrii (Halicz), jak i Rosji (Podole, Wołyń czy Ukrainę – czyli Kijowszczyznę). Wybrzmiały następujące słowa:

Toś ty Korona... A wiesz, co Korona?
To twarde grzbiety i tęgą ramiona!
Tyś zasię Litwa... A wiesz co to Litwa?
To serce dzielne, to szczerą modlitwa!
A Ty Ruś moja... ach, ta Ruś jedyna,
Halicz, Podole, Wołyń, Ukraina.

Wedle Kosteckiego właśnie te trzy krainy składały się na jedną ojczyznę, jego ojczyznę:

Lecz wielka Matka, lecz Ojczyzna nasza,
Ta jedna: ruska, litewska i lasza.
Wielka i piękna, jak wy razem troje.

Autor szedł też dalej, zapowiadając rychłe odzyskanie niepodległości:

I zmienmy hasła: „Jeszcze nie zginęła!”...
Niechaj wam, Polki, nowa pieśń przewodzi!
Marne są wrogów, bo chwilowe dzieła, –
Wolność nadchodzi!... śpiewaj polska młodzi!⁷

⁵ Wg wersji z tomu: P. Kosteczki, *Poezyi*, Lwów 1862, s. 1-2.

⁶ „Gazeta Narodowa” 1888, nr 15 z 19 I, s. 3.

⁷ *Ibidem*.

Wiersze *Nasza mołytwa* i *Trzy nadzieje*, jak i dziesiątki innych utworów Kosteckiego skrywały niejako kwintesencję jego poglądów na przyszłość Polski, Litwy i Rusi, zjednoczonych w jednym państwie.

Po recytacji zgromadzeni goście aż do 14.30 wygłaszali przemowy. Wśród nich byli reprezentanci szeregu towarzystw galicyjskich o charakterze rzemieślniczym, kupieckim, literackim czy sportowym. Byli zatem delegaci Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, Koła Młodzieży Handlowej, Czytelni Akademickiej, Stowarzyszenia Rękodzielniczego „Skała” i Stowarzyszenia Rękodzielników „Gwiazda”. Kostecki przez całe swe dorosłe życie angażował się bowiem – jako demokrat – w działalność organizacji mieszczańskich we Lwowie. Na zebraniach młodzieży należącej do tychże towarzystw deklamował wiersze pełne romantycznego zapału. Była to jednak pozytywistyczna w istocie praca u podstaw. Najlepiej ujął to obecny na uroczystości przewodniczący Wydziału Czytelni Akademickiej we Lwowie Ernest Breiter w wierszu⁸ zadedykowanym „bardowi obu braterskich narodów”:

Przez lat trzydzieści lutnię dzierżyć w dłoniach
I niestrudzenie krzepić ducha ludu;
Tyle lat pracy wśród potu na skroniach –
Tyle lat cierpień – tyle lat trudu...
O! to zasługa niemała!

Nie był to jednak koniec znamienitego jubileuszu. Pod wieczór bowiem odbył się specjalny bankiet, na który zapisało się 100 osób, ostatecznie zaś zgromadziło się dwukrotnie więcej. Bohaterowi spotkania towarzyszyli m.in. książę Adam Sapieha, znany polityk a wówczas minister ds. Galicji Florian Ziemiałkowski, pedagog i też Rusin z pochodzenia Euzebiusz Czerkawski czy hr. Wojciech Dzieduszycki. Ostatni z wymienionych, odnosząc się do idei głoszonej przez jubilata, a wyznawanej także przez samego siebie, „mówił o sztucznym rozdwojeniu panującym wśród bratnich szczepów, wyrażając równocześnie nadzieję, iż bliską jest chwila, w której silniejsza od złej woli prawda i dziejowa konieczność usunie zapory i połączy to, co źli ludzie rozdzielili”⁹.

Nie wszyscy składali gratulacje Kosteckiemu osobiście. Nadesłano wiele listów, które były odczytywane przy kolacji. Niejeden z nich wychwalał prócz jubilata także propagowaną i uosabianą przez niego ideę. Najtrafniej, zdaje się, streścił ją podnoszący toast za Kosteckiego Leon Syroczyński, który przed ćwierćwieczem, po klęsce powstania styczniowego na Ukrainie, przybył do Galicji:

⁸ „Dziennik Polski” 1888, nr 19 z 19 I, s. 2.

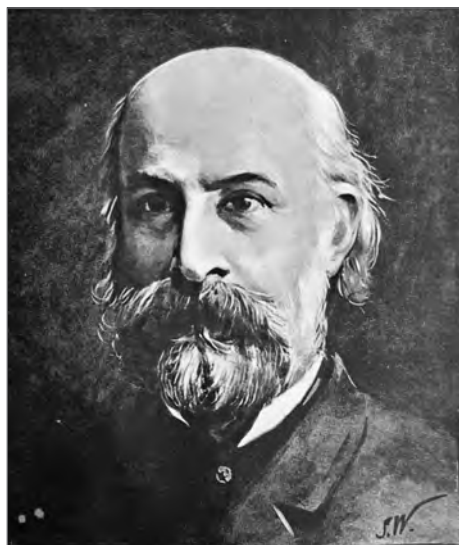
⁹ „Dziennik Polski” 1888, nr 20 z 20 I, s. 3.

Ty *Gente Ruthenus, natione Polonus*, jak ono, etnograficznie ruskie spolszczyliście się tak znakomicie, nie zapominając o swej przyrodzonej mowie – że szanując historyczną tradycję Krakowa lub Warszawy, nie mamy dziś bardziej nad Lwów polskiego miasta, i nikogo nie dziwi już, gdy w imieniu jego mówi Zadniestrzański Rusin, Naddnieprzański Ukrainiec, lub Mazur znad Wisły. Ty jako miasto nasze oparliście się wszelkiej przemocy czy to tatarskiej czy innej, oparliście się i rozszalałej kozaczyźnie i oprzecie się wszelkim formom germanizacji, od józefińskiego *sprechzeichen* i kamaszy, do najnowszej, wiernokonstytucyjnego, wiedeńskiego parlamentaryzmu¹⁰.

Kim był Platon Kostecki, tak hucznie świętujący swój jubileusz w towarzystwie galicyjskich elit?

Kostecki urodził się w czasach, kiedy Rusini galicyjscy jeszcze nie postawili swoich żądań politycznych jako odrębny naród, silnie natomiast oddziaływał wtedy na młode umysły polski romantyzm, który fascynował i wyznaczał kierunek działań politycznych na przyszłość. Celem polskich romantyków było przywrócenie niepodległości Polski w granicach sprzed 1772 roku, jedynie z zastosowaniem nowych rozwiązań społecznych. Kostecki reprezentował więc pokolenie wychowane na romantycznych ideałach, ale nie w ich radykalnej postaci. Nie był bowiem gotów uznać zupełnej odrębności Rusinów od Polaków. Wierzył więc w wieloetniczną Rzeczpospolitą, a jego „ruskość” nie kłóciła się z polską kulturą narodową, którą propagował i sam po części współtworzył.

Było więc w tej koncepcji tożsamości echo jeszcze oświeceniowych rozwiązań charakterystycznych dla epoki Sejmu Wielkiego i insurekcji kościuszkowskiej, głoszących nie tylko wolność i niepodległość, ale i całość. Wzorem kształtującego się rewolucyjnego społeczeństwa francuskiego, również i polskie społeczeństwo miało się zintegrować jako naród, niezależnie od pochodzenia etnicznego obywateli. Polakiem mógł więc być i Rusin.

2. Portret Platona Kosteckiego
opublikowany w „Tygodniku
Illustrowanym” po świętowanym
jubileuszu pracy dziennikarskiej (1888)

¹⁰ „Gazeta Narodowa” 1888, nr 16 z 20 I, s. 2.

W rzeczywistości zaborowej Kostecki nie pozostał indyferentny w zakresie swej narodowej przynależności. Czuł się Rusinem z racji pochodzenia rodzinnego oraz przynależności do Cerkwi greckokatolickiej oraz Polakiem z punktu widzenia ideowego, politycznego. Swoje dwie tożsamości (etniczną – ruską i narodową – polską) świadomie przekuł w ideę, którą artykułował w swych dziełach literackich. Można zaryzykować stwierdzenie, że stał się ikoną formacji *gente Rutheni, natione Poloni* (rodu ruskiego, narodowości polskiej), a więc tej części ludności ruskiej w Galicji, która zamiast przystać do ruchu rusofilskiego czy narodowego (później nazywanego ukraińskim), opowiadała się za dalszym związkiem z polską ideą państwową. Można nawet rzec, że Rusini narodowości polskiej uważali polskość za wartość prymarną względem etniczności, ruskość była natomiast komponentem nie tyle podległym owej szeroko rozumianej polskości wciąż orbitującej w granicach dawnej przedrozbiorowej Rzeczypospolitej, co raczej ją ubogacającym. W takim rozumieniu ruskie korzenie, pochodzenie, obrządek greckokatolicki czy język ruski bynajmniej nie stały na przeszkodzie bycia polskim patriotą. Nie oznaczało to jednak wcale asymilacji czy zdrady narodowej, choć wobec tego typu osób pojawiały się po stronie ruskiej (później ukraińskiej) takie zarzuty. Wszak Kostecki nigdy nie odciął się od ruskiego komponentu swojej tożsamości. Innymi słowy była to tożsamość hybrydowa, dwuszczeblowa.

Na miano ikony *gente Rutheni, natione Poloni* Kostecki zasłużył sobie poprzez pół wieku aktywnej pracy na polu dziennikarskim, a jeszcze bardziej z racji na swoją twórczość poetycką. Ponadto Kostecki aktywnie uczestniczył w ważnych dla Polaków we Lwowie wydarzeniach politycznych i celebrowaniu rocznic historycznych. Cała jego spuścizna pisarska to setki mniejszych czy większych form literackich oraz publicystycznych, z których wyczytujemy słowa o nierozzerwalnych więziach łączących Polskę, Ruś i Litwę. Ta legenda Kosteckiego, jako piewcy polsko-rusko-litewskiego braterstwa, zaczęła się od słynnej *Naszej mołytwy*, wiersza napisanego po rusku, a opublikowanego czcionką łacińską na początku lat 60. XIX w. Przez dekady utwór ten był przywoływany jako literackie objaśnienie postawy *gente Rutheni, natione Poloni*, charakteryzującej wielu ruskich mieszkańców Galicji drugiej połowy XIX stulecia, którzy w obliczu rozwoju ruskiego (ukraińskiego) ruchu narodowego, woleli wciąż odwoływać się do idei Rzeczypospolitej – federacji zamieszkiwanej przez trzy narody. Dopiero kolejne dekady XX w. pokazały, że dla osób pokroju Kosteckiego nie ma już miejsca w Galicji. Najpierw krwawe wydarzenia wojny polsko-ukraińskiej o Galicję Wschodnią (1918-1919), potem zaś polityka asymilacyjna II Rzeczypospolitej Polskiej względem ludności unickiej na obszarze dawnej Galicji, wreszcie konflikt polsko-ukraiński w trakcie II wojny światowej, w tym rzezie wołyńska i galicyjska, oraz wyznaczenie przez Sowietów nowej gra-

nicy, która odcięła obszar byłej Galicji Wschodniej (wówczas Małopolski Wschodniej) od Polski, postawiły wyraźną barierę między polskością i ukraińskością. Tym samym Kostecki i inni *gente Rutheni, natione Poloni*, jeśli nie byli ważni z jakiegoś innego powodu dla społeczności lokalnych (jak np. Mikołaj Zyblikiewicz dla krakowian jako prezydent ich miasta), zniknęli z powszechnej świadomości Polaków, a tym bardziej Ukraińców. Co za tym idzie, także i utwory Kosteckiego uległy zapomnieniu, nie mając swoich piewców ani naśladowców.

Stan badań

Postać Platona Kosteckiego nie jest nieznana polskiej i ukraińskiej literaturze przedmiotu. Biogramy tego twórcy zaczęto pisać jeszcze za jego życia. Po raz pierwszy w 1881 r. ukazał się w prasie jego życiorys w związku z sukcesem, jaki osiągnął po publikacji wiersza *Na cześć Don Pedra Kalderona de la Barca w dwóchsetną zgonu jego rocznicę*. Utwór ten doczekał się bowiem międzynarodowego uznania i autor otrzymał nagrodę od Hiszpańskiej Akademii Królewskiej w Madrycie. Wówczas warszawskie „Kłosy” nie tylko przedrukowały wiersz Kosteckiego, ale również zamieściły podobiznę autora i jego biogram¹¹. Kolejny raz prasa podawała życiorys dziennikarza, gdy ten świętował w 1888 r. jubileusz 30-lecia swojej pracy dziennikarskiej¹². W 1898 r. Antoni Chołoniewski przedstawił niesztampową sylwetkę Kosteckiego w *Nieśmiertelnych*, publikacji poświęconej literatom lwowskim¹³, a rok później Stanisław Schnür-Peplowski opisał go i jego najważniejszy wiersz – *Naszą mołytwę* – na łamach „Irisa”, organu Koła Literacko-Artystycznego we Lwowie¹⁴. W 1900 r. po raz pierwszy Kostecki doczekał się hasła słownikowego – zamieszczonego w encyklopedii Orgelbranda¹⁵. Później wszystkie ważniejsze polskie encyklopedie zamieszczały już dotyczące go hasło¹⁶.

¹¹ „Kłosy” 1881, nr 830 z 14 (26) V, s. 329-330; nr 831 z 21 V (2 VI), s. 340 (il.), 342.

¹² „Dziennik Polski” 1888, nr 18 z 18 I, s. 2-3 (przedruk w: „Gazeta Narodowa” 1888, nr 14 z 18 I, s. 2; „Gazeta Polska” [Warszawa] 1888, nr 8 z 24 I, s. 2).

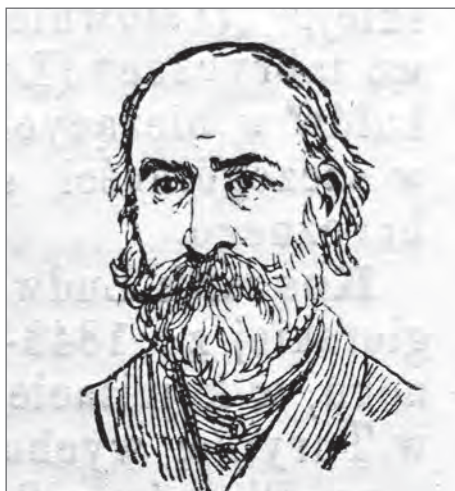
¹³ A. Chołoniewski, *Nieśmiertelni. Fotografie literatów lwowskich*, Lwów 1898, s. 14-16.

¹⁴ S. Schnür-Peplowski, „Nasza mołytwa”, „Iris” 1899, z. 3 z III, s. 103-104.

¹⁵ S. Orgelbranda *encyklopedia powszechna z ilustracjami i mapami*, t. 8: *Od litery K. do Kruszyńskiego*, Warszawa 1900, s. 520-521.

¹⁶ *Encyklopedia. Zbiór wiadomości z wszystkich gałęzi wiedzy*, t. 1: A–Ł, Lwów 1905, s. 828; *Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana*, seria 1, t. 40, Warszawa 1907, s. 151; *Ilustrowana encyklopedia* Trzaski, Everta i Michalskiego, oprac. S. Lam, t. 2: F–K, Warszawa 1929, kol. 1082; *Wielka ilustrowana encyklopedia powszechna* [Gutenberg], t. 8: *Kolejowe sądy rozjemcze do*

Gdy Kostecki obchodził w 1907 r. – w 45. rocznicę swojej pracy w redakcji „Gazety Narodowej” – kolejny jubileusz, znów w prasie przypominano jego postać¹⁷. Rok później dziennikarz zmarł. Trudno znaleźć gazetę z tego czasu, która nie odnotowała by faktu jego odejścia. Mowa tu zarówno o nekrologach, wspomnieniach pośmiertnych, jak i dłuższych tekstach o charakterze biograficznym czy wspomnieniach¹⁸. Naturalnie publikacje te miały charakter emocjonalny, powstawały bowiem na świeżo po odejściu dziennikarza, ukazując jednak Kosteckiego jako postać nietuzinkową, rozpoznawalną w prasie wszystkich zaborów i na emigracji, choć dotąd wydawało się, że to raczej „bohater drugiego planu”.

3. Portret Platona Kosteckiego opublikowany w popularnej encyklopedii Orgelbranda w 1900 r.

Musiało minąć kilkadziesiąt lat, aby postać Kosteckiego opisać z dystansu i w sposób naukowy. I tak jeszcze w 1930 r. Gabriel Korbut zamieścił biogram poety w trzecim tomie swojego monumentalnego dzieła poświęconego literaturze polskiej¹⁹. Szerszy życiorys, obejmujący nie tylko literackie aspekty twórczości Kosteckiego opublikował natomiast Marian Tyrowicz na łamach *Polskiego słownika biograficznego* już po II wojnie światowej²⁰. W czasach komunistycznych Kostecki

Laud William, Kraków 1930, s. 108; *Wielka encyklopedia powszechna PWN*, t. 6: *Kont–Mam*, Warszawa 1965, s. 89.

¹⁷ „Gazeta Lwowska” 1907, nr 253 z 3 XI, s. 4; „Nowości Illustrowane” 1907, nr 45 z 9 XI, s. 4, 13 (il.); „Діло” 1907, nr 243 z 11 IX, s. 1; „Lechita” 1907, nr 5 z 30 XI, s. 266-267.

¹⁸ Przykładowo: „Czas” 1908, nr 101 z 1 V (wyd. wiecz.), s. 3; nr 102 z 2 V (wyd. wiecz.), s. 3-4; „Gazeta Narodowa” 1908, nr 102 z 2 V, s. 1; „Tygodnik Illustrowany” 1908, nr 19 z 9 V, s. 381; „Lechita” 1908, nr 20 z 15 V, s. 395; „Praca” 1908, nr 21 z 24 V, s. 715-716; „Przewodnik Gimnastyczny «Sokół»” 1908, nr 6 z VI, s. 43-44 i wiele innych.

¹⁹ G. Korbut, *Literatura polska od początków do wojny światowej*, t. 3: *Od roku 1820 do 1863*, Warszawa 1930, s. 582.

²⁰ M. Tyrowicz, *Kostecki Platon*, [w:] *Polski słownik biograficzny* (dalej: PSB), t. 7, Kraków 1968-1969, s. 340-341. Autor zwracał się o pomoc w ustaleniu niektórych faktów do Włodzimierza Borysa ze Lwowa, prawdopodobnie nie uzyskał jednak od niego odpowiedzi. Kopia listu M. Tyrowicza do W. Borysa, Kraków 20 VI 1967, Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie (dalej: AN PAN i PAU), sygn. K III-46, teka XVII, poz. 2. Por. ponadto materiały redakcyjne dotyczące opublikowanego hasła: ibidem, teka II/5 i teka II/22 oraz sygn. K II-4, teka XIV.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

1. Archiwalia i muzealia

Kraków

Archiwum Narodowe w Krakowie (ANK):

rkps 29/645/339: Akta rodziny Żulińskich.

Archiwum Nauki PAN i PAU (AN PAN i PAU):

sygn. K II-4: Zakład Polskiego Słownika Biograficznego Instytutu Historii PAN,
teka XIV: M. Tyrowicz, Platon Kostecki.

sygn. K III-46: Marian Tyrowicz,
teka II/5: Artykuły biograficzne i nekrologi.
teka II/22: Zestawienie danych bio-bibliograficznych postaci z życia polit.-gosp. i kult.
Galicji.
teka XVII, poz. 2: Listy wysłane w lat[ach] 1967-1968.
sygn. K III-51: Spuścizna Kazimierza Nitscha,
z. 6: [Pamiętniki Franciszka d'Abancourta].

Biblioteka Jagiellońska (BJ):

rkps 4829 II: Na sojusz Polaków z Czechami, wiersz z Emanuela Tonnera, podczas uczty, danej na jego cześć w lwowskim kasynie miejskim dnia 25 marca 1882, wygłoszony przez autora, Platona Kosteckiego, poświęcony J.I. Kraszewskiemu.
rkps 4839: Zbiór luźnych w różnych czasach ofiarowanych J.I. Kraszewskiemu wierszyków ulotnych.
rkps 6511 IV: Korespondencja Józefa Ignacego Kraszewskiego. Seria III: Listy z lat 1863-1887.
T. 51, K (Kościakiewicz – Kraszkowski).
rkps 7813 IV: Autografy różnych autorów, przesłane redakcji publikacji zbiorowej *Ziarno*, wydanej w 1880 r. w Warszawie na rzecz Ślązaków dotkniętych klęską głodu, t. 1: A-K.
rkps 7885 III: Korespondencja Jana Darosława Amborskiego publicysty i dziennikarza, z lat 1865-1898.

- rkps 9189 IV (MF P-722): Adresy zbiorowe, życzenia indywidualne, wiersze nadesłane Józefowi Bohdanowi Zaleskiemu na jubileusz 80 rocznicy urodzin i imieniny w 1882 r., t. 3: Życzenia ze Lwowa, Krakowa i Galicji.
- rkps 9242 (MF P-735): Korespondencja Dionizego Zaleskiego z lat 1860-1932, t. 3.
- rkps 11711: Fragment korespondencji rodziny Żulińskich z lat 1863-1891, t. 3: Hausner – Popławski.

Biblioteka Naukowa PAN/PAU (BN PAN/PAU):

- rkps 2028 (MF 254): Korespondencja Teofila Lenartowicza, t. 3.
- rkps 2029 (MF 471): „Umarli i żywi”. Album Teofila Lenartowicza zawierający listy, utwory poetyckie, fotografie, akwarele, rysunki i szkice oraz ryciny wycięte z czasopism i litografii, 1: Korespondencja Teofila Lenartowicza.
- rkps 2073 (MF 282): Poezje pisane w listach i drukowane po pismach periodycznych do T. Lenartowicza (Autografy i kopie).
- rkps 2102 (MF 287): Varia ze zbiorów Teofila Lenartowicza.

Biblioteka XX. Czartoryskich w Krakowie (MNK, BCzart.):

- sygn. 91471 III (MNK 9706/26): Od redakcji Przeglądu Powszechnego [...] dekret [...] c.k. dyrekcyi policyi do redakcyi Przeglądu Powszechnego, Lwów 10 IV 1861.
- sygn. 112807 IIIa (MNK XVI 9673/36): Dodatek do „Przeglądu Powszechnego” 1861, nr 85 z 7 IX.
- [bez sygn.]: List. J. Dąbrowskiego do Muzeum XX. Czartoryskich, Lwów 29 XI 1913.

Muzeum Narodowe w Krakowie (MNK):

- sygn. IV-V-487/96: Telegram gratulacyjny do Adama Asnyka z okazji jubileuszu 30-lecia pracy twórczej.
- sygn. IX-3526/1: Pudło w formie książki oprawnej w brązową skórę z herbami Polski, Litwy i Rusi oraz monogramem „J.M” na wierzchu.
- sygn. IX-2526/4: Wielmożny Panie! [inc.].
- sygn. IX-3526/7-IX-3526/243: Akt hołdowniczy [237 kopii].
- sygn. IX-3526/244: Akt hołdowniczy złożony Janowi Matejce z okazji 25-lecia pracy artystycznej.

Oddział Dom Jana Matejki (MNK, DJM):

- rkps IX/2.795: P. Kostecki, Lach serdeczny.
- rkps IX/2.845: List Platona Kosteckiego do Jana Matejki, Lwów 30 VI 1888.
- rkps IX/2.928: Brulion listu Jana Matejki do Papieża Leona XIII w sprawie pobłogosławienia obrazu św. Cyryl i Metody.
- rkps IX/3.356: List Platona Kosteckiego do Mariana Gorzkowskiego, Lwów 16 X 1885.

Kijów

Instytut Literatury im. Tarasa Szewczenki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України, ІЛ):

- ф. 3,
спр. 1100: І. Франко, Лист до Костецького Платона, Львів 1 X 1906.
- ф. 119,
спр. 106: П. Костецький, Лист до [Климковича Ксеноф.], Львів 3 VIII 1863.

Summary

A RUTHENIAN WITH A POLISH SOUL: PLATON KOSTECKI (1832-1908)

This work documents the life history as well as literary and journalistic legacy of Platon Kosteki (1832-1908), a poet, journalist, and social activist in Lviv, the most prominent representative of the formation of *gente Rutheni, natione Poloni* in Galicia.

A significant challenge in writing this book was the limited access to sources. The disappearance of Kosteki's personal archive in Lviv meant that key facts about his life had to be pieced together from fragments of documentation found in archives, libraries, and contemporary newspapers. The literary and journalistic legacy of the poet and journalist could be only partially reconstructed, primarily through the identification of works whose authorship was indisputable. However, the majority of his texts, especially those published in the press, remain unrecognized, and Kosteki's authorship can only be surmised.

The information obtained through research conducted in the press, archives and libraries enabled the author to create a narrative that highlights several aspects of Kosteki's life. Given the fact that he was active in many fields, constructing a strictly linear biography was not possible, at least with regard to his adulthood, after his family life and professional situation stabilized. Thus, the collected material is presented in chapters, with the first three arranged chronologically, covering childhood (Chapter I), youth (Chapter II), and professional stability (Chapter III). The subsequent chapters run parallel, portraying Kosteki in relation to the contemporary political situation (Chapter IV), his connection with the Ruthenians (Chapter V), his role as a theatre, art, and literary critic (Chapter VI), his membership in various Galician societies (Chapter VII), his role as an occasional poet (Chapter VIII), his involvement in organizing historical anniversary celebrations (Chapter IX), his role as a travel reporter (Chapter X), and finally, as a private individual (Chapter XI).

The last chapter concludes with a portrayal of Kostecki viewed through the lens of assessments (including critical ones) of him as a person and of his work, as well as the memories preserved by those who knew him (Chapter XII).

The presented analyses reveal a complex personality portrait of Kostecki, largely shaped by his family and ethnic background, difficult life experiences (including financial struggles), personal conflicts, and enduring literary ambitions. In the specific atmosphere of Austrian neo-absolutism and the growing pro-Russian sentiments among Galician Ruthenians, Kostecki appears primarily as an intellectual oriented towards cooperation with Poles. This dictated a negative attitude towards Russia, the suppressor of Polish national uprisings in the 19th century. Kostecki perceived virtually any anti-Polish action by the Galician Russophile community as a manifestation of Russophilia and a threat from the Russian Empire, to which he dedicated many bitter words in both his poems and journalistic writings.

Everything Kostecki accomplished in the literary field before the January Uprising holds special significance, as ideas analogous to those hidden in the poet's verses would be proclaimed by the National Government in 1863. This uprising, unlike previous Polish national insurrections, was meant to be more democratic, widespread, and inclusive, addressing the aspirations of not two, but three "nationalities": Poles, Lithuanians, and Ruthenians. Although Kostecki probably did not participate in conspiratorial activities during the January Uprising (this cannot be confirmed with certainty due to a lack of sources), his commitment to the idea of independence, advocacy for it, and sincere democratic beliefs cannot be denied. Among Poles, Kostecki went against the conservative-loyalist forces, rising in popularity in the 1860s in Galicia, which built their position on criticizing the last romantic national uprising (the January Uprising), which ended in defeat.

Kostecki's worldview was characterised by seemingly contradictory ideas: an Enlightenment concept of the nation (which could be multi-ethnic), a Romantic love for freedom and democracy, and themes closer to positivist ideals (popular education, support for women, assimilation of Jews). He believed that freedom must be fought for, and he placed his hope in preparing the nation for this struggle through patriotic education of the youth. To this end, he was engaged in the activities of various small bourgeois societies of various characters.

Kostecki believed free fatherland should be a state where Poles, Ruthenians, and Lithuanians would live as equals. On one hand, he advocated the creation of a federative Polish state (a Polish-Ruthenian-Lithuanian union), but on the other hand, over time, he almost exclusively interacted with Polish circles. His declarations of being a Ruthenian should sometimes be read as a manifestation of his special origin and a desire to emphasize his competence as a Ruthenian writer. Kostecki indeed made

a significant contribution to the development of Ruthenian literature, mainly in the 1850s and 1860s through editing and publishing in the only Ruthenian newspaper of the time, *Zoria Halytska* ["Galician Star"]. It is important to note that his slogan about Poland, Rus', and Lithuania "like the Trinity" resounded in the early 1860s in the Ruthenian language, in the famous poem "Nasza mołyтва" ["Our Prayer"].

Throughout his life, Kostecki consistently treated this motto as a dogma, and one would be hard-pressed to find evidence of any flexibility in this regard. This stance also resulted in the fact that the Lviv-based writer failed to recognize or consciously chose to ignore changes occurring among Ruthenian intellectual elites.

His Polonophilia not only stirred resentment among the Russophile faction of the Ruthenian intellectual elites, whom he vehemently attacked, but over time, it also drew disapproval from national circles (referred to as Ukrainian since the turn of the 19th and 20th centuries). When national tendencies began to dominate in the Ruthenian community in Galicia, Kostecki had already been firmly aligned with the Polish camp, even though he retained his attachment to Rus' as his small homeland throughout his life. His anachronistic understanding of Polish-Ruthenian relations may, on one hand, indicate a reluctance to accept the new realities, but on the other, it provided him with an "asylum" – a stable and secure position among the Poles. His activity as a Ruthenian during the celebration of important Polish historical anniversaries and the jubilees of prominent Poles at least for a time also gave Polish democratic elites hope that the idea of a "Republic of many nations" was achievable, given the existence of Ruthenians like Kostecki. In reality, however, it had become an attractive slogan repeated on the Polish side but not embraced by the Ruthenian side. Faced with the political aspirations of the Ruthenians (Ukrainians), who unequivocally dissociated themselves from Polish identity, this was a dream believed by too few in Galicia to be realized after the collapse of the Habsburg monarchy, when there was "demand" for nation states.

However, in the 1860s, not everything seemed predetermined in the eyes of the intelligentsia, who took the reins of influence at that time. One charismatic and influential figure who believed in the possibility of Rus' turning towards Poland was Jan Dobrzański, also of Ruthenian origin, editor of *Gazeta Narodowa* ["National Gazette"] and other newspapers in Lviv. Despite his dependence on Jan Dobrzański as his employer and friend, Kostecki was not merely his "right hand" but also an active co-creator of *Gazeta Narodowa* – for a couple of decades, the most important Polish democratic daily in Lviv. Although politics was not Kostecki's vocation, he undeniably displayed courage in expressing his views, especially in the 1850s–1870s, but also in later years. He did not adhere to the conciliatory stance towards the occupiers popular in Galicia, boldly criticizing Austrian rule (though

never the emperor) and often falling foul of the authorities. He became particularly famous for an article advocating the need to introduce Polish and Ruthenian at the University of Lviv, for which he was imprisoned in 1862. He was undoubtedly a patriot, both in the local (Ruthenian and Polish in Galicia) and broader (in all of Poland) sense of the word, ready to make sacrifices and take risks.

Kostecki expressed his views not only in literary and journalistic texts but also through action, participating in numerous demonstrations related to historical anniversaries or jubilees of well-known Poles. His activities were characterised by a certain zeal in celebrating Polishness as such, which, given his ethnic (Ruthenian) background, is even more noteworthy. Although his occasional writings brought Kostecki recognition, they also attracted criticism. He turned his undeniable literary talent into a “verse-writing workshop,” limiting himself as a poet. His writing, gradually reduced almost entirely to embellishing patriotic or jubilee events, although attractive, became somewhat commonplace and turned into just one of the “attractions” accompanying various types of celebrations. Sometimes it also became a subject of ridicule.

As the years passed, Kostecki became an anachronistic example of attachment to the never-realized idea of the Commonwealth of Three Nations. He was a “citizen of an imagined homeland,” not a real one. Other Ruthenians of Polish nationality like him, who lived to see the early 20th century, found themselves in a similar situation. With their death and in the face of the development of nationalisms, the concept of *gente Rutheni, natione Poloni* ceased to make sense, not fitting into the current arrangement of national relations. Kostecki must, therefore, be considered one of the epigones of this formation, although some Polish political forces of the interwar period would try, albeit unsuccessfully, to implement a slightly differently understood federal idea and to ignite the attachment of part of the Ruthenian population to the Polish state.

The biography of Platon Kostecki, a Ruthenian and a Pole, ultimately demonstrates that multicultural Lviv was not a city (and Galicia not a province) where Polish and Ruthenian communities lived separately from each other. This separation only occurred in the aftermath of the wars, massacres, and deportations of the first half of the 20th century. The memory of these tragic events for long decades (though not forever) pushed into the background the awareness that in the 19th century, there were still people longing for the old, multiethnic and shared Commonwealth, and dreaming of a future tripartite state, repeating the words of Kostecki’s prayer:

Like the Trinity, so a single
Poland, Rus’ and Lithuania!

Translated by Anna Sosenko

W serii *Studia Galicyjskie* ukazały się:

1. Konrad Meus, *Wadowice 1772-1914. Studium przypadku miasta galicyjskiego*, Kraków 2013.
2. Marian Małecki, *Wydział Krajowy sejmiku galicyjskiego. Geneza, struktura i zakres kompetencji, następstwo prawne*, Kraków 2014.
3. Adam Świątek, „*Gente Rutheni, natione Poloni*”. Z dziejów Rusinów narodowości polskiej w Galicji, Kraków 2014.
4. Franciszek Wasyl, *Ormianie w przedautonomicznej Galicji. Studium demograficzno-historyczne*, Kraków 2015.
5. Stanisław Grodziski, *Sejm Krajowy galicyjski 1861-1914, Tomy 1-2*, wstęp Marian Małecki, Kraków 2018.
6. Tomasz Jacek Lis, *Polscy urzędnicy wyższego szczebla w Bośni i Hercegowinie w latach 1878-1918. Studium prozopograficzne*, Kraków 2020.
7. Łukasz Chrobak, *Księżę Andrzej Lubomirski. Ordynat i przemysłowiec w latach 1882-1939*, Kraków 2021.
8. Elżbieta E. Maj, *Administracyjnoprawne instrumenty ochrony socjalnej w Galicji doby autonomicznej*, Kraków 2022.

Adam Świątek (ur. 1984) – historyk, doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, sekretarz Komisji Wschodnioeuropejskiej Polskiej Akademii Umiejętności, redaktor „Krakowskiego Pisma Kresowego”, autor prac: „*Lach serdeczny*”. *Jan Matejko a Rusini* (Kraków 2013) i *Gente Rutheni, nazione Poloni. Z dziejów Rusinów narodowości polskiej w Galicji* (Kraków 2014), wydanej również po angielsku: *Gente Rutheni, nazione Poloni. The Ruthenians of Polish nationality in Habsburg Galicia* (Edmonton–Toronto–Cracow 2019). Zajmuje się historią Galicji, stosunkami polsko-ukraińskimi, biografistyką oraz rozwojem prasy w XIX i początkach XX wieku.

Platon Kostecki zasługiwał na uważną i szczegółową analizę biograficzną. Był bowiem uosobieniem wręcz idealnym pewnej kategorii kulturowej. Dziś jego przemyslenia są kluczowym źródłem dla poznania sposobu myślenia i odczuwania ludzi uważających się za Rusinów w sensie etnicznym, a Polaków w sensie narodowym, czyli dla zrozumienia mentalnej alternatywy tego, co się w Galicji ostatecznie stało. Książka Adama Świątka jest gruntowną biografią Kosteckiego, jakiej potrzebowaliśmy. Oparta na materiale zgromadzonym poprzez rozległe poszukiwania źródłowe w archiwach oraz muzeach polskich, ukraińskich i francuskich, pracowitą kwerendę prasową oraz wyczerpujące poznanie literatury przedmiotu, oferuje panoramiczny obraz przemian świata Kosteckiego. Autor sprawnie opisuje koleje jego życia na tle burzliwych wypadków politycznych, charakteryzuje jego dokonania publicystyczne, trafnie oddaje znaczenie kulturowe jego twórczości literackiej, kryjącej istotne treści tożsamościowe.

Z recenzji dr. hab. Andrzeja A. Zięby

Przygotowana przez Adama Świątka monografia [...] nie tylko rzuca światło na konkretną postać historyczną – publicystę, poetę, redaktora i działacza społeczno-politycznego Platona Kosteckiego – lecz także wyznacza nowe horyzonty badawcze w obszarze dziejów Galicji i stosunków polsko-ukraińskich. Monografia pogłębia zrozumienie roli, jaką odegrały podwójne tożsamości w procesie modernizacji narodowej. Opiera się na szerokiej gamie źródeł i literatury, zebranych z zaskakującą dokładnością. Nie ulega wątpliwości, że książka ta stanie się punktem odniesienia dla wielu badaczy zajmujących się biografistyką historyczną.

Z recenzji doc. dr. Mariana Mudrego